

UCHWAŁA NR XXV/118/16
RADY MIEJSKIEJ W ŻYCHLINIE
z dnia 26 października 2016 r.

**w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji w latach 2014-2015 „Gminnego
Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2012-2015”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446 i 1579) oraz art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446; z 2015 r. poz. 397, 774 i 1505) Rada Miejska w Żychlinie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się sprawozdanie z realizacji w latach 2014-2015 „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2012-2015” w brzmieniu nadanym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Żychlin.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miejskiej
/-/ **Elżbieta Tarnowska**

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY ŻYCHLIN NA LATA 2012-2015

REALIZACJA PROGRAMU W LATACH 2014-2015

Podstawą prawną sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin są przepisy wynikające z ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz. U. z 2014, poz. 1446 ze zm.).

Po uzyskaniu opinii Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 22.12.2011 r. Uchwałą Nr XX/97/12 Rady Miejskiej w Żychlinie z dnia 20 lutego 2012 został przyjęty Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2012-2015. Program ten został opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego w dniu 03.04.2012 r. poz. 1118.

W Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2012-2015 zostały zapisane zadania do realizacji w postaci priorytetów takich jak:

Priorytet 1: Zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego

Priorytet 2: Wykorzystanie walorów kulturowych dla rozwoju gospodarczego i budowania tożsamości lokalnej

Priorytet 3: Stymulowanie aktywności mieszkańców w działaniach służących ochronie i zachowaniu dziedzictwa kulturowego

Określone w powyższych priorytetach kierunki działań zostały zrealizowane w sposób podany poniżej.

Priorytet 1: Zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego

Kierunki działania:

1. Rozpoznanie zasobów dziedzictwa kulturowego

Na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz Gminy prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków. Ewidencja ta prowadzona jest w formie zbioru kart adresowych obiektów zabytkowych, w których zawarte są dane dotyczące m.in. lokalizacji i adresu obiektu, numeru ewidencyjnego działki, własności, daty wpisu do rejestru zabytków,

właściciela, stylu budowy, konstrukcji i materiałów budowlanych, stanu zachowania obiektu. W karcie ewidencyjnej umieszczone są kolorowe fotografie obiektu.

Gminną ewidencją zabytków objętych jest 88 obiektów nieruchomości, w tym:

1) zabytki, wpisane do Krajowego Rejestru Zabytków:

- Kościół pw. Św. Piotra i Pawła – Żychlin Pl. 29 Listopada 22,
- Dzwonnica – Żychlin Pl. 29 Listopada 22,
- Synagoga – Żychlin ul. Zdrojowa 6,
- Dom z oficynami – Żychlin Pl. Jana Pawła II 17,
- Dom z 1811 r. – Żychlin Pl. 29-go Listopada 24,
- Dom z 1810 r. – Żychlin Pl. 29-go Listopada 25/26,
- Dom z 1810 r. – Żychlin Pl. 29-go Listopada 27
- Dwór – Dobrzelin ul. Jagiełły 82,
- Dwór – Śleszyn ul. Kasztanowa 27,
- Kościół pw. Św. Aleksandra – Śleszyn ul. Biała 1,
- Dwór – Śleszynek 42,
- Park - Śleszynek 42,
- Zespół Dworski (dwór, kaplica dworska, spichlerz, park) – Zarębów,
- Park Podworski w Dobrzelinie o pow. 4,47 ha, który został wpisany do rejestru zabytków nieruchomości na podstawie decyzji Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 23.08.2013 r.;

2) 45 obiektów budowlanych zlokalizowanych na terenie miasta i 16 obiektów zlokalizowanych na terenach wiejskich;

3) 3 parki, 7 cmentarzy.

Obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków na bieżąco są aktualizowane poprzez weryfikację danych obiektów zapisanych w kartach adresowych.

Załącznikiem do Gminnej Ewidencji Zabytków jest Ewidencja Zabytków Archeologicznych, która zawiera wykaz 162 stanowisk archeologicznych oraz karty adresowe stanowisk archeologicznych, które zawierają m.in. fotografię – mapę z opisem wskazującym stanowisko archeologiczne, czas powstania, adres.

2. Opieka nad zasobami będącymi własnością gminy

Wśród zabytków objętych Gminną Ewidencją Zabytków 23 obiekty są własnością lub współwłasnością Gminy Żychlin.

Gmina Żychlin sprawuje opiekę nad zabytkami – m.in. nad Synagogą, która jest wpisana do Krajowego Rejestru Zabytków. Gmina Żychlin sukcesywnie zleca wykonywanie prac przy tym obiekcie mających na celu m.in. zabezpieczenie szczytowych ścian budynku.

3. Tworzenie warunków do poprawy stanu zachowania zabytków

W razie potrzeby prowadzone są prace mające na celu utrzymanie jak najlepszego stanu obiektów, dokonywane są prace remontowe oraz zabezpieczające obiekty będące własnością gminy. Z uwagi na niewielkie środki finansowe przeprowadzane są tylko konieczne i najważniejsze prace mające na celu poprawę stanu zachowania zabytków.

4. Rewitalizacja historycznych przestrzeni publicznych

W okresie objętym sprawozdaniem przeprowadzone zostały dalsze etapy rewitalizacyjne starówki Miejskiej. Polegały one na przeprowadzeniu modernizacji kamienic komunalnych przy Placu 29 Listopada w Żychlinie. Drugą częścią rewitalizacji Starówki była modernizacja parku miejskiego przy Placu Jana Pawła II w Żychlinie.

5. Wspieranie objęcia ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków najcenniejszych obiektów zabytkowych gminy

W okresie objętym sprawozdaniem nie wpisano nowych obiektów do rejestru zabytków.

Priorytet 2: Wykorzystanie walorów kulturowych dla rozwoju gospodarczego i budowania tożsamości lokalnej

Kierunki działania:

1. Wykorzystanie obiektów zabytkowych na cele kulturalne, oświatowe, turystyczne

Obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie gminy Żychlin nie są wykorzystywane na cele kulturalne, oświatowe i turystyczne.

2. Kreowanie produktów turystyki kulturowej w oparciu o historię obszaru

W 2014 r. nastąpiło uroczyste przekazanie unikatowych fotografii kpt. Władysława Nawrockiego do zbiorów Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni.

Kapitan Władysław Nawrocki był pierwszym oficerem, który 3 listopada 1918r. w Krakowie, przejął po zaborze austrowęgierskim pływający tabor Weichselflottille. Były to pierwsze dni budowy zrębów Marynarki Wojennej w odradzającej się Rzeczypospolitej.

Zdjęcia kapitana Władysława Nawrockiego były w zbiorach Pani Urszuli Weber Król – prezesa Stowarzyszenia „Blisko Dziecka” w Żychlinie.

Po uroczystym przekazaniu zdjęć odbył się cykl prelekcji i prezentacji poświęcony historii Flotyli Wiślanych.

Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina nawiązało współpracę z:

- Grupą Historyczną 37 Pułk z Kutna celem wymiany doświadczeń i popularyzacji historii militarnej Gminy Żychlin oraz ze stowarzyszeniami: Związek Sybiraków z Kutna, SH 11 Grupa Operacyjna NSZ z Płocka i Narodowy Ciechanów z Ciechanowa.
- Krzysztofem Kratochwilem, który przekazał do zbioru TMHŻ pamiątki po swoim ojcu inż. Zbigniewie Kratochwilu. Wykorzystane one zostały do zorganizowania 2 wystaw tematycznych.

W 2015 r. po uzyskaniu decyzji Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie nieinwazyjnych badań archeologicznych przeprowadzone zostało badanie „Lokalizacja obiektów stalowych z okresu II Wojny Światowej w Żychlinie, metodą magnetyczną” na terenie dwóch działek zlokalizowanych na ul. 1 Maja/Kilińskiego w Żychlinie. Celem badań było zlokalizowanie przypuszczalnych wykopalisk sprzętu i amunicji z czasu II wojny światowej. Badanie przeprowadzone zostało przez Akademię Górniczo – Hutniczą z Krakowa. Inwestorem nieinwazyjnych badań archeologicznych było Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni. Z badań wynikało, że na terenie ogrodu (zlokalizowanego Żychlin ul. 1 Maja 27), zaobserwowana została strefa o znacznie podwyższonej wartości gradientu pionowego pola magnetycznego. Jednak fakt, iż jest ona zlokalizowana na brzegu obszaru i nie została zaobserwowana w całości powoduje, że niestety nie można powiedzieć, jakie obiekty ją generują i gdzie dokładnie są zlokalizowane.

3. Wykorzystanie zadań opieki nad zabytkami dla tworzenia nowych miejsc pracy

Pracownicy zatrudnieni w ramach robót publicznych oraz staży „50 plus” przeprowadzali bieżące prace porządkowe (wycinka krzewów, usuwanie chwastów) przy obiektach zabytkowych m.in. przy Synagodze oraz na cmentarzu żydowskim, epidemiologicznym, wojennym z 1939 r. w Dobrzelinie.

4. Promocja najbardziej wartościowych zabytków

Na stronach internetowych m.in. Urzędu Gminy, Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej w Żychlinie oraz Towarzystwa Miłośników Historii Żychlina popularyzowano m.in. historię Gminy Żychlin. Przedstawione są tam informacje, fotografie dotyczące historii miasta oraz zabytków znajdujących się na terenie gminy.

Priorytet 3: Stymulowanie aktywności mieszkańców w działaniach służących ochronie i zachowaniu dziedzictwa kulturowego

Kierunki działania:

1. Wspieranie edukacji historycznej mieszkańców, zwłaszcza dzieci i młodzieży

Edukacja w placówkach oświatowych miała na celu zachęcenie do poznawania historii swojego najbliższego miejsca zamieszkania oraz poszerzenia wiedzy m.in. o regionalnym dziedzictwie kulturowym.

W ramach tego działania przeprowadzane były m.in. konkursy, kwesty, programy w których udział brali uczniowie szkół z terenu gminy Żychlin. Podjęte działania przedstawione zostały poniżej.

Udział uczniów w konkursach m.in.:

- historyczno – literackich (międzyszkolnych) - „Historia obok nas” i „Pamięci Katynia” zorganizowanych przez Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina dla uczniów szkół gminy Żychlin,
- literacko – plastyczny „Moja Ojczyzna w 2050 r.” dla uczniów Zespołu Szkół Nr 1,
- historyczny (międzyklasowy) „Mistrzowie wiedzy i intelektu” dla klas VI szkół podstawowych z terenu Gminy Żychlin zorganizowany przez Gimnazjum w Żychlinie,
- V Regionalny Przegląd Pieśni Patriotycznej w Godzianowie dla solistów oraz zespołów z gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych z powiatu kutnowskiego, łowickiego, brzezińskiego, skierniewickiego oraz miasta Skierniewice. Uczeń z Liceum Ogólnokształcącego w Żychlinie zajął II miejsce w w/w przeglądzie,
- II oraz III Festiwal Pieśni Patriotycznej i Żołnierskiej „Z pieśnią przez dzieje” organizowany przez Zespół Szkół Nr 1. W konkursie wzięli udział uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 1 i Nr 2 w Żychlinie, Szkoły Podstawowej w Grabowie oraz Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Oporowie.

Szkolne wystawy poświęcone dziedzictwu kulturowemu:

1) wystawy stałe:

- Historia Żychlina na fotografii – w Zespole Szkół Nr 1,
- Historia Orła Białego - w Zespole Szkół Nr 1,
- „mini muzeum szkolne” - w Szkole Podstawowej w Grabowie znajduje się kącik historyczny, w którym gromadzone są pamiątki z okresu II wojny światowej oraz przedmioty użytku domowego z XIX i XX wieku. Ekspozycje pozyskiwane są od uczniów i ich rodzin z terenu Gminy Żychlin;

2) wystawy czasowe:

- zabytki kultury polskiej - w Zespole Szkół Nr 1,
- 70 rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego – w Zespole Szkół Nr 1;
- historia naszego miasta pt. „Fotografie dawnego Żychlina” – w Zespole Szkolno-Przedszkolnym,
- ukazujące lokalne dziedzictwo historyczne organizowane w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Żychlinie.

Ponadto w szkołach zorganizowano:

- akademie z okazji: Narodowego Święta Niepodległości oraz rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja,
- zajęcia dotyczące legend związanych z Żychlinem i jego okolicami, herbem naszej miejscowości oraz historią miasta,
- zajęcia, na których przedstawiane były prezentacje multimedialne pt.: „Zabytki Żychlina” oraz „Historia Żychlina” – dla uczniów SP Nr 2,
- uroczystość „Historia jednej fotografii kpt. Władysław Nawrocki” – zapoznanie uczniów SP w Grabowie z życiorysem mieszkańca Żychlina kapitana Marynarki Wojennej w Gdyni,
- spotkanie z członkami TMHŻ „Pamiętamy Katyń. Sylwetki Katyńców z naszej gminy”; mieszkańcy gminy Żychlin na „liście katyńskiej” – w spotkaniach brali udział uczniowie SP w Grabowie, SP Nr 2 oraz ZS Nr 1,
- spotkanie z Ludwikiem Zalewskim – Honorowym Obywatelem Żychlina – dla uczniów Zespołu Szkół Nr 1,
- spotkanie z dr Marią Rybicką (TMHŻ) z okazji 75 rocznicy wysiedleń z terenu Żychlina dla uczniów kl. IV-VI SP Nr 1,
- żywe lekcje historii dla uczniów Szkoły Podstawowej w Grabowie prowadzone przez Henryka Olszewskiego pt. „O marynarzach i komandorze Romanie Kanafoyskim – Dowódcy Polowego Garnizonu Żychlin we wrześniu 1939 r.”,
- zajęcia koła historycznego,
- lekcje przeprowadzone w ramach projektu „Historia Bliska” (Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina łącznie przeprowadziło 56 lekcji w szkołach Gminy Żychlin),
- zajęcia multimedialne podczas realizacji projektu „Pamięci Katynia” (Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina przeprowadziło zajęcia w 5 szkołach Gminy Żychlin).

Uczniowie wzięli również udział w:

- akcji „Sprzątanie świata” – prace porządkowe na terenie cmentarza żydowskiego i epidemiologicznego,
- mszy św. z okazji rocznicy wybuchu II wojny światowej oraz apelu podległych na cmentarzu wojskowym,
- 5 wycieczkach po Żychlinie (Żychlin w średniowieczu, przemysł w Żychlinie) przygotowanych i przeprowadzonych przez TMHŻ).

Projekty gimnazjalne realizowane w latach 2014-2015:

- 1) Przewodnik po zabytkach Łodzi żydowskiej;
- 2) Społeczność żydowska w Żychlinie do 1939 r.;
- 3) Śladami łódzkich Żydów;
- 4) 63 dni chwały - 70 rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego.

Szkolne wycieczki:

- Śladami historii – wycieczka po średniowiecznym Żychlinie, obraz starego miasta, położenie zamku,
- „Szlak Piastowski”,
- Zabytki polskiego średniowiecza – Łęczyca, Tum,
- Obóz zagłady w Oświęcimiu,
- Muzeum Powstania Warszawskiego,
- Muzeum Ziemi Kutnowskiej.

Wspieranie edukacji historycznej mieszkańców odbywało się również poprzez podejmowane przedsięwzięcia:

1. Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Żychlinie, m.in.:

- 1) prelekcje, odczyty – dr Piotra Stasiaka (Muzeum w Oporowie):
 - Żychlin nieznany – refleksje mieszkańców w latach 1952 – 1968,
 - Żychlin – Okupacja i straty wojenne,
 - Żychlin. Dzieje miasta i gminy w latach 1918-1975,
 - Administracja okupacyjna Żychlina i aparat represji,
 - Karol Fabian – zychliński przemysłowiec;
- 2) wycieczki dla dzieci i dorosłych:
 - Spotkanie z zabytkami,
 - Pałacyk w Parku Miejskim – historia pisana krwią;

3) promocja książki Krzysztofa Dziedzica pt. „Lista katyńska mieszkańców Gminy Żychlin”;

4) wystawy:

- Historia Żychlina pisana czarno - białą fotografią,
- Żychlin początki rozwoju przestrzennego prywatnego miasteczka lokacyjnego,
- Żychlińskie biografie,
- Z kart historii Żychlina – Powstanie Styczniowe 1863 r.,
- „To w Żychlinie warto zobaczyć”,
- „Człowiek dla człowieka” rozmowy z ludźmi i historią.

2. Towarzystwa Miłośników Historii Żychlina zorganizowało m.in. plenerową inscenizację historycznej „Pamięci Katynia” oraz oryginalną plenerową rekonstrukcję historyczną „Szpital polowy w Dobrzelinie”, w której również wzięła udział grupa mundurowa Liceum Ogólnokształcącego im. A. Mickiewicza w Żychlinie.

Podjęmowane były również inne działania w ramach wspierania edukacji historycznej przy aktywnym współudziale mieszkańców gminy. Przeprowadzone zostały:

- „Dworskie wianki” promujące poszanowanie dla tradycji ludowych oraz kultury organizowane przez Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina wspólnie z Fundacją Dworu Dobrzelin,
- kwesta „Ocalmy od zapomnienia” – na renowację pomników na cmentarzu parafialnym, której pomysłodawcą było Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Żychlin,
- Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” – organizowany przez Zespół Szkół Nr 1,
- Święto Flagi Państwowej zorganizowane przez harcerzy Hufca ZHP Żychlin,
- miejska akademie z okazji Narodowego Święta Niepodległości zorganizowana przez Zespół Szkolno –Przedszkolny w Żychlinie,
- gminne obchody rocznicy wybuchu II wojny światowej,
- rocznica upamiętniająca katastrofę smoleńską,
- akcja ratowania zabytkowych pomników na żychlińskim cmentarzu, zainicjowana i zorganizowana przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Żychlin.

Towarzystwo Miłośników Historii Żychlina kontynuuje współpracę z tygodnikiem Nowy Łowiczanin, na łamach którego publikowane są artykuły dotyczące spuścizny historycznej naszego terenu i upowszechniania wiedza o nim.

2. Stymulowanie aktywności mieszkańców w dziedzinie opieki nad zabytkami

Powyżej przedstawione działania mają wpływ na stymulowanie aktywności mieszkańców w dziedzinie opieki nad zabytkami. W/w działania mają na celu budowanie wartości mających posłużyć w przyszłości dbaniem o dziedzictwo kulturowe tkwiące m.in. w strukturach architektonicznych przestrzennych i przyrodniczych naszego terenu. W okresie sprawozdawczym odnotowano pozytywną aktywność społeczności, czego przykładem może być np. działalność Towarzystwa Miłośników Historii Żychlina, które jako swój główny cel założyło poznanie i udokumentowanie przeszłości gminy i mieszkających ludzi. Posiadaną wiedzę chcą upowszechniać poprzez działalność edukacyjną wśród dzieci i dorosłych, działalność wydawniczą i edytorską oraz poprzez integrację osób i środowisk zainteresowanych historią i kulturą regionalną.

Ukazały się publikacje m.in.:

- „Lista katyńska mieszkańców Gminy Żychlin” opracowana przez Krzysztofa Dziedzica.

ZAKOŃCZENIE

W okresie objętym sprawozdaniem zadania realizowane były adekwatnie do możliwości i zidentyfikowanych potrzeb oraz w ramach posiadanych w budżecie środków finansowych.

Przewodnicząca Rady Miejskiej
/-/ Elżbieta Tarnowska

Sporządziła:

Barbara Studzińska

Ref. OZ

UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR XXV/118/16
RADY MIEJSKIEJ W ŻYCHLINIE
z dnia 26 października 2016 r.

**w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji w latach 2014-2015 „Gminnego
Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2012-2015”**

„Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żychlin na lata 2012-2015” został przyjęty Uchwałą Nr XX/97/12 Rady Miejskiej w Żychlinie z dnia 20 lutego 2012 r. i uzyskał pozytywną opinię Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446; z 2015 r. poz. 397, 774 i 1505) z realizacji programu Burmistrz Gminy sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy.